

Dupa dealuri

Scris de Ninel Ganea

Miercuri, 30 Ianuarie 2013 22:34

Filmul lui Cristian Mungiu risca sa enerveze, fara discriminare, pe toata lumea cu idei infipte bine in minte. Ateii vehementi nu vor gasi obuze prea grele pentru a trage o noua salva, iar crestini se vor simti lezati, fara doar si poate, doar prin simpla selectie a subiectului. Nu ca extremele s-ar suprapune neaparat. Insa pentru multi, cei aflati departe de angajamente existentiale radicale, in termeni moderni, bineinteles, "Dupa dealuri" va fi vazut ca un film echidistant, de bun-simt, "o viziune realista" asupra societatii si Bisericii. Or eu cred ca nu este asa si am sa incerc sa explic de ce.

In primul rand, nu poate exista o formula "value free" de tratare artistica a unei teme. Asta nu inseamna imediat ca toata arta e ideologie, ci ca este important sa distingem, in masura in care putem, presupozitiile autorului, filozofia propusa, publicul sedus, contextul narativ. Toate acestea sunt independente de valoarea artistica, cel putin pe termen scurt.

La Mungiu subtextele nu reies cu una, cu doua, la iveala, dar daca ne uitam mai atent la pelicula, incep sa ne sara in ochi.

Filmul nu se adreseaza "fanaticilor", ci "caldiceilor", oameni suspendati intre optiuni de viata mai angajante, cei care practica uzul ratiunii critice peste tot, mai putin in cazul ratiunii insesi. De la bun inceput se poate observa o anumita stereotipie a imaginii Bisericii; in tabla aflata pe poarta manastirii troneaza schiop maxima "crede si nu cerceta", o vorba apartinand lui Celsus, un pagan anticrestin din sec. II, dar bun de inchiriat la ocazie si azi pentru o poanta anti-bisericeasca. Sigur ca ne putem baza pe "se non e vero e ben trovato", insa exista atat de multe instante in film sub care putem folosi scuza aceasta (relatia dintre cele doua tinere, "mami" si "tati", etc), incat riscam sa intram intr-o dimensiune complet fabulatorie.

Asadar, regizorul nu isi propune sa faca o caricatura iluminista a calugariei. E suficient de matur artistic si intelectual incat sa evite capcana unui pamflet cinematografic. Dar asta nu inseamna ca suntem scutiti de innuendouri anticlericale consistente, care merg de la cliseele verbale ale maicilor, pana la chestionari "decisive" rostite de nebuna intru lesbianism, Alina, "de ce nu au voie femeile in altar?". Ai senzatia suparatoare, pe alocuri, ca autorul isi propune sa ne arate mai degraba o copie a imaginii pe care o are despre calugarie un intelectual crescut la scoala gandirii noi si mai putin "imaginea reala a subdezvoltarii noastre, de la saracia manastirii si pana la ursul urias de plus cu care Alina umbla prin casa parintilor sai de imprumut, un urs mare cat toate jucariile pe care nu le-a avut cand era mica.. "

Pentru a descoperi spectatorul tinta, Voichita reprezinta personajul cheie. Fiinta neintegrata decisiv in rutina manastirii, cu o sensibilitate aparte si un trecut trist, ea isi pastreaza distanta critica, rationala fata de personajul colectiv al maicutelor, subsumat lui "mami". Si implicit asupra staretului la care se raporteaza, de cele mai multe ori, doar emotional.

Cateva excese metaforice ale regizorului cred ca sprijina aceasta interpretare. De pilda, in discutia purtata in fata lumanarilor cu parintele, in cadrul de fundal se poate vedea limpede in dreptul clericului inscriptia "morti", in timp ce plecarea tinerei ne dezvaluie destinatia personajului, "vii" (pentru lume?). In acelasi sens, finalul debordeaza de simboluri, de la vestimentatia Voichitei eliberata de rasa monahala si imbracata cu puloverul Alinei, pana la figura ei remarcabil de cooperanta in grupul de maici anchetate. Tot in acelasi registru poate fi citita si fuga, la un moment dat, din ingradirea manastirii.

Metocul nu e populat cu inchizitori ortodocsi fanatizati, insa nici nu trece testul acceptabilitatii contemporane. E o institutie poate mai blanda decat celelalte (politia, spitalul) dar le fel de inadecvata problemelor omului modern. In fata absurdului vietii are raspunsuri nepotrivate, fara upgrade, ba chiar destul de problematice. Manastirea poate fi un excelent azil pentru femei cu

Dupa dealuri

Scris de Ninel Ganea

Miercuri, 30 Ianuarie 2013 22:34

probleme personale sau adapost pentru nevoiase, inasa rateazea clar misiunea sa
spirituala.{jcomments on}